

Edmund Wengerek, Feliks Zedler

Przeciwegzekucyjne powództwa w postępowaniu karnym wykonawczym

---

Palestra 16/7-8(175-176), 73-90

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy do skutku przestępnego w rozumieniu art. 191 k.k. przyczyniło się kilka osób.

Prezentowana koncepcja zakłada dość daleko sięgający margines uznania ze strony organów prowadzących postępowanie oraz sądu przy ustalaniu osób winnych spowodowania wypadków przy pracy. Uznanie to nie oznacza dowolności, ale ustalanie związku przyczynowego pomiędzy niedopełnieniem obowiązków a bezpośrednim narażeniem oraz ustalanie stopnia społecznego niebezpieczeństwa konkretnych niedopełnień obowiązków, w myśl wysuwanych przeze mnie założeń, pozwała na różne interpretacje.

Uważam, że nie jest to wadą, lecz zaletą przedstawionej koncepcji. W moim przekonaniu postępowanie karne o wypadek przy pracy ma za zadanie nie tylko i nie przede wszystkim ustalenie i ukaranie osób winnych. Zadania postępowania karnego są znacznie szersze. Powinno ono wydobyć na jaw i szczegółowo oświetlić cały mechanizm powstania konkretnego wypadku oraz warunków, które się nań złożyły. po to, by można było podjąć kompleksowe działania mające na celu wyeliminowanie lub co najmniej ograniczenie tych przyczyn i warunków. Wychodząc z tego założenia, postulować należy szczególnie wnikliwe badanie spraw o wypadki przy pracy już w fazie postępowania przygotowawczego. Jedną z metod realizacji tego postulatu byłby szeroki udział obrońców w postępowaniu przygotowawczym w tych sprawach. W nowoczesnym procesie pracy zupełnie wyjątkowa jest sytuacja, gdy za wypadek odpowiada tylko jedna osoba. Należyte wyważenie ciężaru odpowiedzialności i rozłożenie jej na wszystkie osoby faktycznie winne jest jednym z podstawowych celów postępowania. W tym zakresie w pełni możliwa jest współpraca między prokuratorem a obrońcą, więcej nawet — współpraca taka jest w tych sprawach wyjątkowo pożądana.

EDMUND WENGEREK I FELIKS ZEDLER

Przeciwegzekucyjne powództwa w postępowaniu karnym wykonawczym

Przepisy kodeksu postępowania karnego oraz kodeksu karnego wykonawczego przewidują szereg powództw o zwolnienie od egzekucji i od zabezpieczenia. Przepisy te wywołują szereg wątpliwości, zwłaszcza co do stosunku ich do kodeksu postępowania cywilnego. Analiza przepisów art. 12, 14 i 17 oraz 125 i 200 k.k.w. skłania autorów do stwierdzenia, że powództwa o zwolnienie od egzekucji stanowią rodzaj powództw unormowanych w art. 841 k.p.c.

Stosunek postępowania karnego do postępowania cywilnego uzyskał nowe kształty po wejściu w życie nowych kodeksów karnych, a zwłaszcza kodeksu postępowania karnego i kodeksu karnego wykonawczego. Tradycyjne bowiem ujęcia problematyki stosunku do siebie obu tych postępowań ograniczały się do badań wpływu prawomocnego wyroku karnego na postępowanie cywilne i odwrotnie oraz wpływu wszczętego postępowania karnego (rozpoznawczego) na postępowanie cy-

wilne i odwrotnie.¹ Wprawdzie już od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 21.I.1958 r. o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. Nr 4, poz. 11 z późn. zm.) wzrosło bardzo silne zainteresowanie zagadnieniami cywilnoprocesowymi, jakie się wyłaniają przy wykonaniu orzeczeń zapadłych w postępowaniu karnym², jednakże dopiero uchwalenie nowych kodeksów karnych ujawniło, jak bardzo szeroki jest zakres stosunku postępowania karnego do postępowania cywilnego w toku wykonania wyroków karnych, a także w stadium zabezpieczającym. Wystarczy tu wskazać na zagadnienie wykonalności orzeczenia sądu karnego wkładającego obowiązek naprawienia szkody, jeżeli sąd zarządził wykonanie warunkowo zawieszonyj kary³, oraz na problem, czy przepis art. 94 § 2 k.p.k. dotyczący tej materii ma zastosowanie do orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego, w którym zobowiązano sprawcę do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przestępstwem (art. 28 § 2 pkt 1 k.k.)⁴, dalej, na sprawę zabezpieczenia majątkowego (art. 248—254 k.p.k.), na zagadnienia egzekucji kar majątkowych (art. 125 i n.k.k.w.) itd. Problemy te, w wielu wypadkach dyskusyjne, pozwalają uświadomić sobie, jak szeroki ich zakres wiąże się z przepisami k.p.c.⁵ Omówienie ich wszystkich przekraczałoby ramy niniejszego artykułu.

Zadanie nasze ogranicza się do zarysowego i nie wyczerpującego całości problematyki omówienia jednego tylko fragmentu, bardzo istotnego dla stosunku do siebie obu postępowań, jakim jest instytucja powództw przeciwegzekucyjnych.⁶

I

O powództwach przeciwegzekucyjnych mówi k.p.k. i k.k.w. w wielu przepisach. Należy tu wymienić następujące:

a) Artykuł 283 k.p.k. Według tego przepisu osoba roszcząca sobie prawo do przedmiotów, których przepadek orzeczono tytułem środka zabezpieczającego, może dochodzić swych praw tylko w drodze procesu cywilnego.

b) Artykuł 369 k.p.k. Według tego przepisu osobie nie będącej stroną a roszczącej sobie prawo do mienia objętego konfiskatą lub do rzeczy objętych orzeczoną przepadkiem przysługuje prawo dochodzenia swych roszczeń tylko w drodze procesu cywilnego.

c) Artykuł 135 § 3 k.k.w. Przepis ten przyznaje osobie, w stosunku do której działa domniemanie ustanowione w art. 134 § 1 i 2 k.k.w., prawo wytoczenia po-

¹ W. Siedlecki: Zarys postępowania cywilnego, 1968, s. 33 i nast.; K. Piasecki: Wpływ postępowania i wyroku karnego na postępowanie i wyrok cywilny, 1970, s. 6 i 7.

² Por. J. Bafia, L. Hochberg i M. Siewierski: Ustawy karne PRL, 1965; S. Paweł: Wykonanie orzeczeń w sprawach karnych — Komentarz, 1965; M. PiekarSKI: Aspekty cywilnoprocesowe wzmoczenia ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa, „Annales UMCS” 1963, Sectio G (ius), s. 71 i nast.; B. Bła-chowska: Powództwo z art. 6 ustawy „styczniowej”, NP nr 6/1961, s. 1251; J. Goławska: Zabezpieczenie i egzekucja roszczeń o wynagrodzenie szkody w mieniu społecznym, PUG nr 8/1958, s. 289.

³ Z. Gostyński: Zobowiązania skazanego do naprawienia szkody jako orzeczenie co do roszczeń majątkowych, „Palestra” nr 5/1971; A. Murzynowski: Nałożenie obowiązku naprawienia skutków przestępstwa jako element polityki karania, PiP nr 5/1970.

⁴ S. Jędruch: Okiem cywilisty, „Gazeta Sądowa i Penitencjarna” nr 8/1970.

⁵ Por. T. Majewski: Uprawnienia jednostek gospodarki społecznej w procesie karnym, 1971, s. 126 i nast.

⁶ Poza tematem jest również dochodzenie roszczeń do przedmiotów przestępstwa skarbowego podlegających przez osobę trzecią w drodze interwencji (art. 19 § 1, 247 § 2 i 261 ustawy karnej skarbowej z dnia 26.X.1971 r. — Dz. U. Nr 28, poz. 260).

wództwa o wyłączenie przedmiotów majątkowych, jeśli ich łączna wartość nie przekracza 6-miesięcznego dochodu, i o zwolnienie ich spod egzekucji oraz dokonanego zabezpieczenia, jeżeli wniosku o ich wyłączenie nie uwzględnił organ egzekucyjny.

Według art. 134 § 1 k.k.w. — przy dokonywaniu tymczasowego zajęcia stosownie do art. 253 i 254 k.p.k., przy zabezpieczeniu grożących kar majątkowych oraz przy egzekucji tych kar domniemywa się, że do oskarżonego należą rzeczy znajdujące się w samoistnym posiadaniu osoby będącej w bliskim z nim stosunku oraz przysługujące tej osobie prawa majątkowe.

Stosownie zaś do art. 134 § 2 k.w.w. przy egzekucji kary konfiskaty mienia domniemywa się ponadto, że rzeczy oraz prawa majątkowe, które są we władaniu skazanego po orzeczeniu tej kary, należały już do niego w czasie popełnienia przestępstwa.

Na podstawie art. 201 k.k.w. domniemanie to ma zastosowanie do zabezpieczenia i egzekucji roszczeń o naprawienie wyrządzonej czynem przestępnym szkody w mieniu społecznym, a według art. 211 k.k.w. także do zabezpieczenia w postępowaniu cywilnym roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej w mieniu społecznym przestępstwem popełnionym w celu osiągnięcia korzyści majątkowej oraz do egzekucji odszkodowania zasądanego.

d) Artykuł 137 k.k.w. Według tego przepisu domniemanie ustanowione w art. 134 k.k.w. mogą być obalone w drodze powództwa przeciwko Skarbowi Państwa. W przepisie tym mowa jest także o innych odrębnościach takiego powództwa.

e) Artykuł 138 k.k.w.. W myśl tego przepisu osoba trzecia może wnieść o zwolnienie spod egzekucji na tej podstawie, że zaprzecza istnieniu bliskiego stosunku pomiędzy nią a oskarżonym lub skazanym albo zaprzecza temu, by przedmiot był objęty domniemaniami.

f) Artykuł 142 k.k.w. Stosownie do tego przepisu sąd — zawieszając postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko osobie, w stosunku do której działa domniemanie z art. 134 § 1 k.k.w., a która jest właścicielem lub samoistnym posiadaczem nieruchomości albo której przysługuje prawo majątkowe — zobowiązuje tę osobę do wytoczenia powództwa o obalenie domniemanie z art. 134 § 1 k.k.w., jeżeli osoba ta przed sądem nadającym klauzulę wykonalności zgłosiła zarzuty w tym względzie.

g) Artykuł 143 k.k.w. Według tego przepisu osoba trzecia może żądać zwolnienia spod zabezpieczenia na tej podstawie, że zaprzecza, by istniała podstawa do wydania postanowienia, w którym organ egzekucyjny stwierdził, że w stosunku do osoby trzeciej działa domniemanie z art. 134 k.k.w.

h) Artykuł 139 k.k.w.. Przepis ten wymienia każde inne powództwo o zwolnienie przedmiotu spod egzekucji lub zabezpieczenia oraz ustala termin do wytoczenia powództwa.^{6a}

^{6a} Poza tematem artykułu pozostaje problematyka art. 211 k.k.w., który nakazuje stosowanie art. 201, 202 § 2 i 3, 203 i 204 k.k.w. do zabezpieczenia w postępowaniu cywilnym roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej w mieniu społecznym przestępstwem popełnionym w celu osiągnięcia korzyści majątkowej oraz przy egzekucji odszkodowania zasądanego w tym postępowaniu. Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności oraz powództwo o zwolnienie od egzekucji wszczętej na podstawie wyroku wydanego w postępowaniu cywilnym nie jest bowiem powództwem przeciwegzekucyjnym w postępowaniu karnym wykonawczym. Niemniej jednak należy stwierdzić, że do powództw przeciwegzekucyjnych w egzekucji wszczętej na podstawie postanowienia zabezpieczającego oraz tytułu wykonawczego przewidzianego w art. 211 k.k.w. mają odpowiednie zastosowanie przepisy art. 135 § 3, 137, 138, 142, 143 k.k.w. oraz niżej zamieszczone uwagi, wyjaśniające te przepisy.

II

Przepisy wymienione wyżej pod a), b) i e) zostały przejęte przez k.p.k.⁷ i k.k.w.⁸ z dawniej obowiązujących ustaw. Charakter powództw w nich unormowanych wzbudzał w nauce wiele kontrowersji. Szczególnie sporny był charakter powództwa z art. 6 § 3 ustawy z dnia 21.I.1958 r. Przepis ten zawierał identyczną treść jak obecnie art. 137 § 1 k.k.w. Większość autorów uważała, że normuje on szczególnie rodzaj powództwa o zwolnienie od egzekucji⁹, do którego mają zastosowanie przepisy art. 841—843 k.p.c., przewidujące generalnie powództwo o zwolnienie od egzekucji. Nie brak było jednak głosów przeciwnych, według których powództwo to ma charakter samoistny.¹⁰ Zdaniem autorów takiego poglądu powód żąda jedynie obalenia domniemania, nie wnosi zaś o zwolnienie od egzekucji. Po obaleniu domniemania organ egzekucyjny sam wyciąga z tego wniosek i zwalnia przedmiot od egzekucji. Pogląd ten uzasadniano literalnym brzmieniem art. 6 ustawy z dnia 21.I.1958 r., który podobnie jak art. 137 k.k.w. przewidywał powództwo o obalenie domniemania. Samodzielności tego powództwa dopatrywano się ponadto w tym, że inaczej niż art. 841 k.p.c. miało ono na celu nie tylko zwolnienie od egzekucji, ale również od zabezpieczenia. Istnieje więc według tych poglądów nie znane kodeksowi postępowania cywilnego powództwo o zwolnienie od zabezpieczenia.¹¹ Do powództw tych nie mają zastosowania przepisy art. 841—843 k.p.c.

Poglądy o samodzielności instytucji przewidzianych w k.p.k. i w k.k.w. nie ograniczają się tylko do powództw o zwolnienie od egzekucji, ale wyłączają one również stosowanie przepisu art. 840 k.p.c. o powództwie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego oraz przepisów o zabezpieczeniu roszczeń do zabezpieczenia majątkowego.¹²

Poglądy te powtarzają się pod rządem nowego k.p.k. i k.k.w. Wymaga przeto wyjaśnienia stosunek przepisów k.p.k. i k.k.w. do k.p.c.

III

Według art. 125 k.k.w. egzekucję orzeczonych w postępowaniu karnym: kary grzywny, pieniężnej kary porządkowej, nawiązki oraz obciążających skazanego ko-

⁷ Por. art. 10 i 11 dekretu z dnia 22.X.1947 r. o przypadku majątku (Dz. U. Nr 65, poz. 380 z późniejszymi zmianami).

⁸ Art. 6, 9, 13 ustawy z dnia 21.I.1958 r. o ochronie mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa — Dz. U. Nr 4, poz. 11 z późniejszymi zmianami (ustawa ta zwana będzie dalej „ustawą styczniową”).

⁹ Tak: E. Wengerek: Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1961, s. 175; M. Piekarski: Aspekty cywilnoprosesowe wzmoczenia ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa, Annales UMCS Sectio G (ius) z 1963 r., s. 75 i nast.; B. Bładowska: Powództwo z art. 6 ustawy „styczniowej”, NP Nr 6/1961, s. 1251; J. Goławska: Zabezpieczenie i egzekucja roszczeń o wynagrodzenie szkody w mieniu społecznym, PUG nr 8/1958, s. 289.

¹⁰ J. Kutrzebski: Domniemanie w ustawie z 21.I.1958 o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa, „Palestra” 1968, zesz. 4, s. 31 i nast. oraz tenże: Jeszcze o powództwie z art. 137 k.k.w., „Palestra” nr 5/1971.

¹¹ Tak Kutrzebski w obu powołanych wyżej w przyp. 10 artykułach.

¹² A. Kaftal: W sprawie zasądzenia odszkodowania w trybie art. 331 k.p.k., PiP nr 8-9/1968; A. Murzynowski: Głos w dyskusji nad instytucją zasądzenia odszkodowania z urzędu (art. 331 k.p.k.), PiP nr 4—5/1969. Inaczej: J. Lapiere: Jeszcze w sprawie zasądzenia odszkodowania z urzędu, PiP nr 8—9/1968; E. Wengerek, J. Sobkowski: Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu procesu cywilnego (rok 1968 i I półrocze 1968), NP 5/1970, s. 701.

szków sądowych prowadzi się według przepisów k.p.c., jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Przepis ten ma — na podstawie art. 128 k.k.w. — odpowiednie zastosowanie do postanowienia o zabezpieczeniu groźących kar majątkowych, a według art. 201 k.k.w. także do zabezpieczenia i egzekucji roszczeń o naprawienie wyrządzonej czynem przestępnym szkody w mieniu społecznym. Natomiast stosownie do art. 126 k.k.w. egzekucję konfiskaty mienia i przypadku rzeczy prowadzi organ finansowy prezydium rady narodowej, stosując przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przepis ten ma odpowiednie zastosowanie do wykonania postanowienia o zabezpieczeniu tych kar (art. 128 k.k.w.).

Regułą jest zatem, że jeśli chodzi o egzekucję i zabezpieczenie należności wymienionych w art. 125 i 201 k.k.w., to mają zastosowanie przepisy k.p.c. o postępowaniu egzekucyjnym. Jedynie do egzekucji i zabezpieczenia kary konfiskaty oraz przypadku mają zastosowanie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (wyjątek: zbieg egzekucji, art. 130 k.k.w.).

Przepisy k.k.w. stanowią tylko *lex specialis* w stosunku do k.p.c., a w zakresie konfiskaty oraz przypadku — w stosunku do ustawy z dnia 17.VI.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Potwierdza to sformułowanie art. 128 k.k.w. w słowach: „uwzględniając przepisy poniższe”. Jeżeli więc „egzekucję prowadzi się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego”, jak to stanowi art. 125 k.k.w., to nie ma żadnego powodu do wyłączenia przepisów art. 840 i 841 k.p.c. zawartych w przepisach k.p.c. o postępowaniu egzekucyjnym. Utwierdzić w tym może brzmienie art. 139 § 2 k.k.w., który wyłącza zastosowanie do powództw opartych na przepisach k.k.w. i k.p.k. artykułu 842 § 2 k.p.c., a więc w myśl argumentu *a contrario* w innych wypadkach artykuły 840—843 k.p.c. stosuje się do tych powództw. Sformułowania te usuwają wszelkie wątpliwości, jakie mogły istnieć przed wejściem w życie k.p.c.

IV

W usunięciu tych wątpliwości powinno pomóc przeanalizowanie sprawy stosunku postępowania egzekucyjnego według k.p.c. (podobnie również według ustawy z dnia 17.VI.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji) do postępowania wykonawczego unormowanego w rozdziale V części ogólnej k.k.w. Analiza ta może mieć szczególnie doniosłe znaczenie dla praktyki zwłaszcza na tle art. 17 k.k.w. Według tego przepisu sąd, który wydał orzeczenie w postępowaniu karnym (nadal określany jako „sąd karny”), umarza postępowanie w razie przedawnienia, śmierci skazanego lub innej przyczyny wyłączającej to postępowanie. Zachodzi tu bowiem pytanie, czy przepis ten upoważnia sąd karny do umorzenia egzekucji prowadzonej na podstawie k.p.c. w razie przedawnienia lub innych zdarzeń, czy też w stosunku do tej egzekucji ma zastosowanie tylko art. 840 k.p.c., który przewiduje powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego.

Rozwiązanie ułatwia nam systematyzacja przeprowadzona w k.k.w., który konsekwentnie odróżnia postępowanie wykonawcze od postępowania egzekucyjnego. Postępowanie wykonawcze w ujęciu przepisów art. 10—18 k.k.w. jest pojęciem szerszym od postępowania egzekucyjnego, gdyż obejmuje wykonanie kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz wykonanie kar majątkowych w drodze egzekucji. Według art. 12 k.k.w. postępowanie wykonawcze w stadium wykonywania orzeczeń obejmuje skierowanie orzeczeń do wykonania, w tym dotyczących pozbawienia wolności i kar majątkowych. Z chwilą skierowania orze-

czenia dotyczącego kary majątkowej (ewentualnie roszczenia cywilnego w warunkach art. 363 k.p.k.) do wykonania, które — stosownie do art. 797 k.p.c. — jest żądaniem przeprowadzenia egzekucji bądź z urzędu, bądź też — według § 4 rozp. Min. Spraw. z dnia 8.XII.1965 r. w sprawie egzekucji sądowej grzywnien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania sądowego (Dz. U. Nr 54, poz. 336 z późn. zm.) — poleceniem wszczęcia egzekucji, rozpoczyna się postępowanie egzekucyjne według k.p.c., a sprawa podlega komornikowi sądowemu bądź sądowi egzekucyjnemu. Stosownie zaś do art. 840 i 841 k.p.c. powództwa przeciwegzekucyjne podlegają rozpoznaniu przez sąd w trybie procesu cywilnego.

Taki właśnie wniosek wydaje się tu nasuwać jako logiczna konsekwencja art. 125 k.k.w., nakazującego prowadzić egzekucję orzeczonych w postępowaniu karnym sądowym: kary grzywny, pieniężnej kary porządkowej i nawiązki oraz obciążających skazanego kosztów sądowych według przepisów k.p.c. Wydaje się, że wniosek ten potwierdza również brzmienie § 11 powołanego wyżej rozporządzenia Min. Spraw. z dnia 8 grudnia 1965 r., przewidującego możliwość zastosowania art. 840 i 841 k.p.c. przy egzekucji kar majątkowych, skoro przepis ten wyraźnie normuje sprawę reprezentacji Skarbu Państwa w postępowaniu sądowym wszczętym na skutek powództwa przeciwegzekucyjnego (z reguły reprezentantem tym jest sąd, a jeżeli polecenie wszczęcia egzekucji zostało wydane przez prokuratora — prokurator). Dotyczy to również wykonania orzeczenia sądu karnego o roszczeniu cywilnym, do wykonania którego w pełni mają zastosowanie przepisy k.p.c. (art. 200 k.k.w.).

Zagadnienie to staje się bardziej złożone, jeśli rozważy się stosunek art. 840—843 k.p.c. do art. 14 k.k.w. Otóż według art. 14 k.k.w. organ wykonujący orzeczenie sądu karnego oraz każdy, kogo ono dotyczy, może się zwrócić do tegoż sądu z wnioskiem o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia lub zarzutów co do obliczenia kary. Należy w związku z tym zbadać, czy owo „rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia” oznacza nadzór nad organem egzekucyjnym, zwłaszcza komornikiem, i upoważnienie do merytorycznego rozstrzygnięcia zarzutów oraz czy „rozstrzygnięcie zarzutów co do obliczenia kary” upoważnia sąd, który wydał orzeczenie w postępowaniu karnym, do rozstrzygnięcia zarzutów, o jakich mowa w art. 840 k.p.c.

Nie ma podstawy do przyjęcia, że upoważnienie sądu do rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykonania orzeczenia nadaje sądowi, który wydał orzeczenie karne, status sądu wykonującego nadzór nad czynnościami komornika w rozumieniu art. 759 i 767 k.p.c. Przepis art. 14 k.k.w., umieszczony w rozdziale zatytułowanym „Postępowanie wykonawcze”, odnosi się do wykonania orzeczenia nie tylko co do kar majątkowych, ale również co do kar pozbawienia wolności oraz innych rozstrzygnięć zawartych w orzeczeniu sądu, dotyczących zasądzonych roszczeń, kosztów itd. Z przepisu tego nie można zatem wyciągnąć wniosku, żeby sąd karny miał uprawnienia sądu egzekucyjnego w rozumieniu k.p.c. Przepis art. 14 k.k.w. w tym zakresie stanowi jedynie odpowiednik art. 357 dawnego k.p.c. zawierającego podobną redakcję (art. 352 nowego k.p.c. jest obecnie bardziej ogólnie sformułowany) i stwarza jedynie podstawę do wykładni wyroku, natomiast nie przyznaje sądowi, który wydał orzeczenie w postępowaniu karnym, żadnych kompetencji do ingerowania w postępowanie egzekucyjne. Na tym stanowisku stoi również k.k.w.. Nie pozostawia on w ręku sądu, który wydał orzeczenie, sprawy zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, lecz przewiduje w tym celu w art. 135—139 wyłączenie różnych powództw z tego zakresu.

Jeżeli przepisy te potwierdzają ewidentnie tezę, że przepisów o powództwie

o zwolnienie od egzekucji zawartych w k.p.c. nie derogowały przepisy k.k.w. (co dodatkowo wykaże jeszcze niżej przeprowadzona analiza), to ma również swoje uzasadnienie twierdzenie, że nie uległ derogacji przepis art. 840 k.p.c. Odnosi się ono przede wszystkim do orzeczeń co do roszczenia i kosztów sądowych. Wątpliwość jednak nasuwa możliwość wniesienia powództwa o pozbawienie wykonalności wyroku sądu karnego w tej części, w której orzekł o grzywnie i innej karze majątkowej.

Do zarzutów co do obliczenia kary grzywny należą niewątpliwie zarzuty co do wadliwego określenia wymiaru zastępczej kary pozbawienia wolności (art. 152 i 153 k.k.w.). Nie można zaprzeczyć, by do zarzutów tych nie należały zarzuty, że na skutek uiszczenia całości lub części grzywny kara grzywny została wykonana i że nie ma podstawy do wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności lub jej części. Dochodzi tu do zbiegu normy art. 14 k.k.w. z normą art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., upoważniającego sąd do oceny, czy zobowiązanie z tytułu grzywny wskutek zdarzenia powstałego po wydaniu tytułu egzekucyjnego wygasło.

Rozważając ten wypadek zbiegu norm¹³, należy zwrócić uwagę na to, że przepis art. 14 k.k.w. stanowi normę generalną, jeśli chodzi o wykonanie kar, natomiast w stosunku do kar grzywny, pieniężnej kary porządkowej i nawiązki oraz kosztów sądowych przepisy k.p.c. stanowią normę szczególną. W zakresie zaś egzekucji tych kar i kosztów przepisy art. 125—175 k.k.w. zawierają normy szczególne w stosunku do przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Wynika stąd, że art. 14 k.k.w. wyłącza stosowanie art. 840 k.p.c., jeśli chodzi o pozbawienie — w całości lub w części — wykonalności wyroku sądu karnego w części dotyczącej kary grzywny na tej podstawie, że grzywna w całości lub części została uiszczona.

Istnieje jednak różnica między zarzutem „co do obliczenia kary” (art. 14 k.k.w.) oraz wiążącym się z tym zarzutem „uiszczenia grzywny” (art. 152 i 153 k.k.w.) a zarzutami z art. 840 § 1 k.p.c., a zwłaszcza zarzutem powołującym się na „zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane”.

Może się wydawać, że istnieje pewien margines na korzyść sformułowania art. 840 k.p.c., którego nie obejmuje sformułowanie art. 14 k.k.w. Dotyczy to zwłaszcza tych sytuacji, w których zobowiązanie wynikające z grzywny wygasło na skutek innych zdarzeń niż uiszczenie grzywny. Dotyczyć to może m. in. przedawnienia. Jednakże możliwość tę zdaje się wyłączać art. 17 k.k.w., który nakazuje sądowi umorzyć postępowanie wykonawcze w razie przedawnienia, śmierci skazanego lub innej przyczyny wyłączającej to postępowanie.

Sprawa nie jest jednak taka prosta, gdyż redakcja art. 17 k.k.w. wywołuje szereg dalszych wątpliwości. Wątpliwe jest bowiem, czy śmierć skazanego w każdym wypadku spowoduje umorzenie postępowania wykonawczego, zwłaszcza co do kosztów sądowych i co do roszczenia cywilnego egzekwowanego z urzędu.¹⁴

Wątpliwe jest również, czy art. 17 § 1 k.k.w. można stosować do postępowania wykonawczego mającego na celu wykonanie orzeczenia co do roszczenia cywilnego

¹³ Por. A. O h a n o w i c z: Zbieg norm w polskim prawie cywilnym, s. 45 i nast.

¹⁴ Z chwilą wszczęcia postępowania egzekucyjnego na podstawie polecenia sądu karnego podlega ono zasadom postępowania egzekucyjnego przewidzianym w kodeksie postępowania cywilnego. Umorzenie postępowania egzekucyjnego może nastąpić — zgodnie z art. 825 pkt 1 k.p.c. — na podstawie żądania sądu karnego, który przesłał poprzednio polecenie bądź żądanie przeprowadzenia egzekucji.

Zeby postanowienie umarzające postępowanie wykonawcze spowodowało umorzenie postępowania egzekucyjnego, konieczne jest skierowanie odpowiedniego żądania przez sąd karny do komornika.

i co do kosztów, jeżeli skazany dłużnik podnosi zarzut przedawnienia. Przeciwnie, należy uznać, że skazanego dłużnika nie można pozbawiać środka obrony, jakim jest powództwo z art. 840 § 1 k.p.c. dla wykazania, że nastąpiło przedawnienie roszczenia cywilnego oraz roszczenia o koszty.¹⁵

Wątpliwości dalszych przysparza charakter grzywny, która poza tym, że jest karą, wywołuje określone skutki cywilnoprawne i z chwilą wpisania jej do księgi należności nabywa na podstawie § 250 ust. 1 regulaminu czynności sądów wojewódzkich i powiatowych w sprawach cywilnych i karnych cech wierzytelności cywilnoprawnej, ściąganej na podstawie cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8.XII.1965 r. oraz art. 125 k.k.w. w trybie egzekucji sądowej.

Rozstrzygnięcie tych wątpliwości, którego dotychczas w sposób przekonywający nie dokonało orzecznictwo Sądu Najwyższego, przekraczałoby ramy niniejszego opracowania.¹⁶ Ograniczając się tedy tylko do zasygnalizowania tych wątpliwości należy stwierdzić, że ze względów natury teleologicznej (koncentracja czynności dotyczących wykonania orzeczenia o grzywnie w rękę sądu, który wydał to orzeczenie) trzeba przyjąć, iż przepisy art. 14 i 17 k.k.w. wyłączają możliwość wytoczenia przez skazanego dłużnika powództwa o pozbawienie wykonalności wyroku sądu karnego w części dotyczącej grzywny i innych kar majątkowych, natomiast przepisy te nie pozbawiają go możliwości skorzystania z tego powództwa, jeśli chodzi o wykonalność wyroku w tej części, w której sąd orzeka o roszczeniu cywilnym i o kosztach sądowych.

Tezy te mają odpowiednie zastosowanie do sytuacji, w której wszczęto egzekucję administracyjną. Należy przy tym pamiętać, że wszczęcie postępowania egzekucyjnego w administracji nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa z art. 840 k.p.c., gdyż tytuł wykonawczy pochodzący od sądu może być pozbawiony wykonalności jedynie w postępowaniu sądowym. Postępowanie zaś w tym względzie jest niezależne od wszczęcia egzekucji.¹⁷

Rozumowanie to pozwoliło na ustalenie stosunku postępowania wykonawczego do postępowania egzekucyjnego i doprowadziło do wniosku że w zasadzie przepisy k.k.w. nie wyeliminowały możliwości stosowania art. 840—843 k.p.c. o powództwach przeciwegzekucyjnych. Zważywszy, że k.k.w. nie zawiera przepisów szczególnych — w stosunku do art. 840 k.p.c. — o możliwości wytoczenia powództwa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, należy przyjąć, że przepis ten ma w warunkach wyżej opisanych zastosowanie do tytułów wykonawczych pochodzących od sądów karnych bez względu na to, czy są one zaopatrzone we wzmiankę o wykonalności (art. 127 k.k.w.), czy też w klauzulę wykonalności. Powództwo to nie wymaga przeto szczegółowego omówienia. Natomiast ze względu na to, że k.k.w. zawiera szereg przepisów szczególnych w stosunku do art. 841 k.p.c., będą one przedmiotem naszych dalszych rozważań.

V

Zwolennicy poglądu, że powództwa przeciwegzekucyjne stanowią nowe instytucje niezależne od k.p.c., powołują się na to, że artykuły 135 § 3, 138 i 139 k.k.w. wymieniają powództwo o zwolnienie od dokonanego zabezpieczenia, którego nie zna k.p.c.

¹⁵ Z. Gostyński: op. cit., s. 65.

¹⁶ Por. orzeczn. SN I CZ 52/69, OSPiKA 1971, poz. 115 z glosą W. Broniewicza.

¹⁷ E. Wengerek: Przeciwegzekucyjne powództwa dłużnika, 1967, s. 16.

Pogląd ten nie jest słuszny dlatego, że w powództwie z art. 841 k.p.c. osoba trzecia może również żądać zwolnienia przedmiotu spod zabezpieczenia.¹⁸ Do wykonania bowiem zarządzenia tymczasowego w postępowaniu zabezpieczającym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym (art. 743 k.p.c.)¹⁹ Dokonanie zabezpieczenia roszczeń majątkowych polega na: a) zajęciu ruchomości, wynagrodzenia za pracę albo wierzytelności lub innego prawa, b) obciążeniu nieruchomości hipoteką przymusową albo zastawem wpisanym do rejestru okręto-owego, c) zakazie zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej albo której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu (art. 747 k.p.c.). Sposoby te stanowią fragmenty egzekucji. Zajęcie ruchomości i wierzytelności stanowią czynności egzekucyjne (art. 846, 881, 889, 896 k.p.c.). Czynnościami egzekucyjnymi są również sposoby wymienione pod lit. b) i c). Wynika to z art. 245 prawa rzeczowego, utrzymanego w mocy przez art. III pkt 1 i art. XVII przepisów wprowadzających k.c. oraz art. 23 pr. o ks. wiecz.²⁰

Nie można by uznać, że wobec braku w k.p.c. powództwa o zwolnienie od zabezpieczenia nie przysługuje osobie trzeciej ochrona przed czynnościami egzekucyjnymi dokonanymi w wyniku postanowienia o zabezpieczeniu. Dlatego należy przyjąć, że powództwem o zwolnienie od egzekucji może się bronić również osoba trzecia, jeżeli przedmiot został zajęty w wyniku zarządzenia tymczasowego (a zatem od egzekucji wszczętej na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu zaopatrzonego w klauzulę wykonalności).

Okoliczność, że według art. 135, 138 i 139 k.k.w. osoba trzecia może żądać zwolnienia spod zabezpieczenia, nie może być zatem uważana za cechę różniącą powództwa oparte na przepisach k.k.w. od powództwa z art. 841 k.p.c.

VI

Kodeks karny wykonawczy przewiduje tylko w dwóch wypadkach powództwa, które nie są powództwami o zwolnienie od egzekucji. Są to mianowicie powództwa z art. 137 i 142 k.k.w., w których powód może się domagać obalenia domniemania z art. 134 § 1 i 2 k.k.w., a nie zwolnienia od egzekucji. Pierwszy wypadek dotyczy powództwa dłużnika zwalczającego domniemanie z art. 134 § 2 k.k.w., drugi zaś ma miejsce wtedy, gdy na skutek zobowiązania sądu osoba trzecia — przed uadaniem klauzuli wykonalności przeciwko niej w trybie art. 142 § 1 k.k.w. — wytoczy powództwo o obalenie domniemania z tegoż art. 134 § 1 k.k.w. W powództwie z art. 142 k.k.w. powód nie może żądać zwolnienia od egzekucji, gdyż egzekucji jeszcze nie wszczęto, lecz tylko obalenia domniemania z art. 134 § 1 k.k.w. W obu wypadkach w żądaniu pozwu powód powinien się domagać ustalenia, że domniemanie z art. 134 § 1 lub § 2 k.k.w. nie ma do niego zastosowania. Są to zatem powództwa o ustalenie, których uwzględnienie wywołać może odmowę wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Z chwilą wszczęcia egzekucji osoba trzecia nie może korzystać z tego powództwa, gdyż powód traci interes w ustaleniu, może bowiem za pomocą powództwa o zwolnienie wprost domagać się usunięcia naru-

¹⁸ Por. np. F. Kruszelnicki: *Srodki prawne w postępowaniu zabezpieczającym*, PPC 1933, s. 564 i nast.

¹⁹ Por. B. Koch: *Zastosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego w procesie adhezyjnym* (wkładka do nru 12/1971 „Palestry”, s. 32).

²⁰ Por. orzeczn. SN C 2520/50, OSN 1954, poz. 349; *Prawo cywilne* pod red. W. Świącickiego, Warszawa 1959, t. II, s. 249, 302 i 303.

szenia prawa. Z chwilą wszczęcia egzekucji prawa powoda zostały już naruszone i dlatego ma on interes w przywróceniu mu prawa, a nie w zapobieżeniu naruszeniom.²¹ (por. niżej pod XI).

VII

Powództwa wymienione w art. 283 i 369 k.p.k. są powództwami o zwolnienie od egzekucji. Powództwa te z natury rzeczy mogą być wytoczone dopiero wtedy, gdy egzekucja została już wszczęta, skoro stosownie do art. 251 i 169 k.k.w. orzeczenia o konfiskacie mienia i o przypadku są natychmiast kierowane do wykonania, a jedynym powództwem, którego celem jest ochrona prawa osoby trzeciej, jest powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji. Taką ochronę przewidywał również art. 11 uchylonego już dekretu z dnia 12.X.1947 r. o przypadku majątku. Wprawdzie według art. 10 tego dekretu było dopuszczalne przed wykonaniem przypadku powództwo o uznanie tego przypadku za nieważny (zamiast którego można by skonstruować powództwo o ustalenie, że określone przedmioty objęte przypadkiem lub konfiskatą stanowią własność powoda lub że nie mają do nich zastosowania domniemania z art. 134 § 1 i 2 k.k.w.), jednakże z reguły aktualne będzie powództwo o zwolnienie. Do powództw tych mają zatem zastosowanie przepisy art. 841—843 k.p.c. Ponieważ przy egzekucji kary oraz konfiskaty i przypadku mają zastosowanie domniemania ustanowione w art. 134 § 1 i 2 k.k.w., przeto do powództw tych stosują się również odpowiednio art. 135, 137—139 k.k.w. oraz związane z nimi podane niżej uwagi.^{21a}

VIII

Powództwa z art. 135 § 3, 138 i 143 k.k.w. są powództwami o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji w rozumieniu art. 841—843 k.p.c. Przemawiają za tym następujące argumenty:

1) k.k.w. nazywa te powództwa powództwami o zwolnienie od egzekucji. Wynika to częściowo również z art. 163 § 2 k.k.w., który mówiąc o powództwie o zwolnienie od egzekucji kary konfiskaty mienia, objął tym pojęciem powództwa wymienione w art. 138 k.k.w.;

2) przepisy k.k.w. normują tylko fragmentarycznie powództwa o zwolnienie od egzekucji i od dokonanego zabezpieczenia, i to w art. 138 oraz 139, natomiast nic nie stanowią o właściwości, sposobie przytaczania zarzutów i zabezpieczeniu powództwa, a więc o problemach unormowanych w art. 843 k.p.c., które wymagają uregulowania także co do powództw z art. 135 § 2, 138 i 139 k.k.w.

O tym zaś, że do powództw tych mają zastosowanie przepisy art. 841—843 k.p.c., świadczy art. 139 § 2 k.k.w., który *expressis verbis* stanowi, że art. 842 § 2 k.p.c. nie ma zastosowania. *Argumento a contrario* należy przyjąć, że w pozostałych sprawach przepisy art. 841—843 k.p.c. mają zastosowanie.

²¹ Por. E. Wengerek: Powództwo o ustalenie, RPEiS nr 1/1958, s. 6; orzec. SN II PR 260/70, OSNCP 1971, poz. 178 oraz powołane tam uchwały: III CZP 103/68, OSNCP 1969 poz. 85 i III PZP 34/69, OSNCP 1970, poz. 217.

^{21a} Od powództwa wyżej omówionego należy odróżnić powództwo o uznanie wymagalnej wierzytelności z tytułu zobowiązania skazanego na karę konfiskaty mienia (art. 167 k.k.w.) oraz za zobowiązania skazanego na karę przypadku rzeczy (art. 169 k.k.w.). Powództwa te nie mają charakteru powództw przeciwegzekucyjnych w rozumieniu art. 840—843 k.p.c. i dlatego są poza tematem pracy. Z powództwami tymi może wystąpić wierzyciel skazanego na konfiskatę lub przepadek.

IX

Zastanawiając się nad tym, jaki jest wzajemny stosunek przepisów art. 137, 138 i 139 k.k.w. do przepisów art. 841 i nast. k.p.c., należy najpierw wyjaśnić, czy osoba trzecia, wnosząc o zwolnienie od egzekucji, musi oprócz obalenia domniemania z art. 134 k.k.w. wykazać jeszcze, że jej prawa zostały naruszone. Kwestię tę będzie można rozstrzygnąć dopiero po uprzednim ustaleniu, jaki wpływ na bieg egzekucji ma samo obalenie domniemania.

Domniemania z art. 134 k.k.w. są domniemaniami prawnymi. Jak każde domniemania prawne, składają się one z dwóch elementów: a) podstawy domniemania i b) wniosku domniemanego.²² Podstawy domniemania z art. 134 k.k.w. określone są bliżej w tym przepisie. Wnioskiem domniemanym natomiast jest stwierdzenie, że rzeczy lub prawa majątkowe znajdujące się w samoistnym posiadaniu osoby bliskiej oskarżonego lub podejrzanego należą do tegoż oskarżonego lub podejrzanego.

Obalenie domniemania polega na przyjęciu wniosku przeciwnego w stosunku do wniosku domniemanego. W wypadkach domniemań z art. 134 k.k.w. obalenie domniemania nastąpi przez wykazanie, że podejrzany, oskarżony lub skazany nie jest właścicielem zajętych rzeczy lub praw.

Ustalenie, że dłużnik egzekwowany (podejrzany, oskarżony lub skazany) nie jest właścicielem zajętego przedmiotu, nie zwalnia jeszcze tego przedmiotu od egzekucji. Jednakże ustalenie to zawiera w sobie *implicite* stwierdzenie, że wszczęta egzekucja narusza prawa osoby trzeciej będącej właścicielem zajętego przedmiotu. Żeby jednak ustalenia te wywarły skutki w postępowaniu egzekucyjnym, potrzeba wyroku zwalniającego przedmiot zajęty od egzekucji. Obalenie domniemań stanowi zatem podstawę powództw o zwolnienie od egzekucji unormowanych w art. 138 i 139 k.k.w.

Powstaje więc pytanie, dlaczego przepis art. 137 k.k.w. jest zredagowany w sposób pozwalający przyjąć, że oprócz powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji istnieją powództwa o obalenie domniemania ustanowionego w art. 134 k.k.w. Niewątpliwie, celem redakcji tego przepisu było stworzenie możliwości zastosowania jego treści do wszystkich powództw opartych na obaleniu domniemania, a więc do powództw o zwolnienie od egzekucji aktualnych w tych wszystkich wypadkach, w których egzekucja została wszczęta lub dokonano zabezpieczenia, oraz w tych, w których z tego powodu, że egzekucji nie wszczęto, nie można jeszcze wytaczać powództwa o zwolnienie, a osoba trzecia (lub w wypadku art. 134 § 2 k.k.w. skazany) ma interes w ustaleniu, że domniemania z art. 134 k.k.w. nie mają do niej (lub skazanego) zastosowania. Celem przepisu art. 137 k.k.w. nie jest ustanowienie nowego powództwa, lecz skatalogowanie odrębności, jakim powinny odpowiadać wszystkie powództwa zmierzające do obalenia domniemania z art. 134 k.k.w., w tym głównie powództwa o zwolnienie od egzekucji i od dokonanego zabezpieczenia oraz powództwa o ustalenie, że domniemania nie mają zastosowania.

X

Stosownie do art. 137 k.k.w. domniemania z art. 134 k.k.w. mogą być obalone w drodze powództwa. Przez pojęcie obalenia domniemania rozumie

²² A. Kunicki: Domniemania w prawie rzeczowym, Warszawa 1970, s. 10; J. Dąbrowa: Znaczenie domniemań prawnych w polskim procesie cywilnym, Warszawa 1962, s. 25.

się w nauce przeprowadzenie dowodu, z którego wynika wniosek przeciwny w stosunku do wniosku domniemanego.²³ Obalenie domniemania z art. 134 k.k.w. polega na przeprowadzeniu dowodu, że podejrzany lub oskarżony albo skazany nie jest właścicielem zajętego przedmiotu lub prawa. W wypadku nabycia odpłatnego, powód powinien wskazać źródło nabycia i udowodnić pochodzenie potrzebnych do nabycia środków.²⁴

Artykuł 138 k.k.w. daje osobie trzeciej, przeciwko której działają domniemania, możliwość zwolnienia od egzekucji przez obalenie samej podstawy domniemania. Osoba trzecia jeżeli nie obala domniemania wprost w trybie art. 137 k.k.w., może — stosownie do art. 138 k.k.w. — zaprzeczyć, że jest osobą pozostającą w bliskim stosunku z dłużnikiem (oskarżonym lub skazanym) albo też zaprzeczyć, by przedmiot objęty był domniemaniem.

Pojęcie osoby bliskiej nie jest bliżej sprecyzowane.²⁵ W doktrynie i orzecznictwie zwraca się uwagę, że należy każdorazowo konkretnie zbadać, czy pomiędzy oskarżonym (skazanym) a osobą trzecią istnieją stosunki tego rodzaju, które by uprawniały do określenia jej jako osoby pozostającej w bliskim z nią stosunku.²⁶ Nie można natomiast mechanicznie zaliczać do kręgu osób bliskich krewnych oskarżonego lub podejrzanego.²⁷ Zaliczenie takie sprzeczne jest z pojęciem osoby bliskiej, które nie opiera się na formalnych więzach pokrewieństwa, lecz na faktycznym stosunku czysto osobistym.

Jeśli chodzi o zaprzeczenie, by przedmiot był objęty domniemaniem z art. 134 § 1 k.k.w., to należy zwrócić uwagę na to, że objęte są nim przedmioty, które znajdują się w samoistnym posiadaniu osoby bliskiej w okresie co najmniej od roku przed popełnieniem przestępstwa do lat pięciu po odbyciu przez skazanego kary pozbawienia wolności lub jej darowania, a w każdym razie do lat 10 od daty popełnienia przestępstwa (art. 136 k.k.w.). To samo dotyczy praw majątkowych. Z art. 134 k.k.w. wynika zatem, że nie są objęte domniemaniem przedmioty, które się znajdują w posiadaniu niesamoistnym (zależnym, np. z tytułu najmu lub użytkowania)^{27a} osoby bliskiej albo które się znajdowały w posiadaniu na rok przed popełnieniem przestępstwa bądź po pięciu latach od odbycia przez skazanego kary pozbawienia wolności lub jej darowania albo w okresie 10 lat od daty popełnienia przestępstwa.

Odmiennie przedstawia się zagadnienie podstaw powództwa z art. 135 k.k.w. W tym wypadku powód nie musi wykazywać, że prawa jego zostały naruszone przez egzekucję. Byłoby to zresztą zbyteczne, gdyż

²³ A. Kunicki: *Domniemanie ...*, jw., s. 81.

²⁴ Nie wydaje się być trafny pogląd, jakoby zbędne było udowadnianie, że powód jest właścicielem zajętego przedmiotu. Por. W. Kufel: *Procesy cywilne na tle ustawy o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa*, PiP 6/1961, s. 955 i nast.

²⁵ Por. art. 127 § 2, 132, 134, 135, 140, 527 § 2, 691, 908 § 3, 923 § 1 k.c. oraz art. 149 § 2 k.r.o.

²⁶ Por. orzeczn. SN z dnia 10.IV.1964 r. III CR 39/64, OSNCP 5/65, poz. 75; S. Brzeziński: *Problematyka cywilna związana z ustawą z 21.I.1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego*, BMS' 2/1959, s. 8 i nast.

²⁷ Tak: M. Piekarski: *Aspekty (...)*, jw.; J. Kutrzebski: *Domniemanie (...)* jw., Kutrzebski twierdzi, że osobą bliską jest małżonek; mamy do czynienia wtedy z *quasi-domniemaniem*. Stanowisko to nie jest trafne, gdyż domniemań się nie domniemywa, a poglądu takiego nie można wywnioskować z treści przepisów o domniemaniu.

^{27a} Stosownie do art. 336 k.c. posiadaczem samoistnym jest ten, kto rzeczą faktycznie włada jak właściciel. Natomiast ten, kto rzeczą włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca, lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą, jest posiadaczem zależnym.

w powództwie z art. 135 k.k.w. powód żąda zwolnienia od egzekucji przedmiotu objętego domniemaniem, a dopóki trwa to domniemanie, to przyjmuje się, że wszystkie przedmioty objęte domniemaniem stanowią własność oskarżonego lub skazanego. Tym samym więc kierowanie egzekucji nie może być uważane za naruszenie prawa osoby trzeciej. Z mocy art. 135 k.k.w. osoba, przeciwko której działają domniemania z art. 134, może wyłączyć dowolne przedmioty spod działania domniemania i żądać ich zwolnienia od egzekucji. Decyzji swojej osoba trzecia nie musi uzasadniać. Istnieje tylko jedno ograniczenie, mianowicie wartość wyłączonych przedmiotów według oszacowania organu egzekucyjnego nie może przekraczać przeciętnego 6-miesięcznego dochodu osoby trzeciej. Z wnioskiem o wyłączenie osoba trzecia obowiązana jest zwrócić się najpierw do organu egzekucyjnego (sądowego lub administracyjnego — w zależności od tego, jaka egzekucja została wszczęta). W razie odmowy wyłączenia osoba trzecia może wytoczyć powództwo o zwolnienie w trybie art. 135 k.k.w.²³

XI

Jak z powyższego wynika, należy — ze względu na podstawy wymienione w art. 134—136 k.k.w. — odróżnić:

- a) powództwo osoby trzeciej zwalczającej domniemanie z art. 134 k.k.w. w ten sposób, że nie ma ono zastosowania do zajętego przedmiotu, gdyż przedmiot ten został nabyty za środki własne powoda w określonym źródle albo w drodze darowizny lub spadku,
- b) powództwo, w którym powód zaprzecza, by istniał między nim a oskarżonym lub skazanym bliski stosunek,
- c) powództwo, w którym powód zaprzecza, by przedmiot był objęty domniemaniem ustanowionym w art. 134 § 1 k.k.w., gdyż bądź znajduje się w samoistnym posiadaniu powoda co najmniej od roku przed popełnieniem przestępstwa albo od tego czasu przysługuje mu prawo majątkowe, bądź też od odbycia przez skazanego kary pozbawienia wolności lub jej darowania upłynęło 5 lat albo upłynęło 10 lat od daty popełnienia przestępstwa.

Wszystkie trzy wyżej wymienione powództwa mogą dotyczyć tak zwolnienia od egzekucji, jak i cd dokonanego zabezpieczenia, przewidzianego także w art. 143 § 2 k.k.w. Przepis ten przewiduje powództwo takie jako środek obrony przeciwko postanowieniu komornika stwierdzającemu, że w stosunku do osoby, która jest ujawnionym właścicielem lub samoistnym posiadaczem nieruchomości albo której przysługuje prawo majątkowe, działa domniemanie ustanowione w art. 134 § 1 oraz że nieruchomość lub prawo majątkowe, na którym ma być dokonane zabezpieczenie, jest objęte tym domniemaniem.

Natomiast powództwa o obalenie domniemania (art. 137 § 1 k.k.w.), będące w swej istocie powództwami o ustalenie, że domniemanie z art. 134 k.k.w. nie ma w stosunku do powoda zastosowania, może być wytoczone tylko

²³ Należy zwrócić uwagę, że ustawa styczniowa nie zawierała przepisu, który by był odpowiednikiem art. 135 § 3. Orzecznictwo i literatura dopuszczały jednak takie powództwa na podstawie art. 7 ustawy styczniowej. Por. orzeczenie SN z dnia 28.VI.1965 r., III CO 81/65, OSNCP 3/1966, poz. 35; J. S z t o m b k a: Procesy cywilne na tle ustawy o wzmożonej ochronie mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa, „Palestra” 4/1968, s. 67; J. K u t r z e b s k i; Domniemania (...), jw.; A. N o w i c k i: Przyczynek do powództwa przeciwegzekucyjnego na tle przepisu art. 6 ustawy styczniowej i art. 842 k.p.c., NP 4/1966, s. 479.

wtedy, gdy jeszcze nie wszczęto egzekucji. W praktyce może mieć ono miejsce tylko:

- a) wtedy, gdy skazany chce przed wszczęciem egzekucji kary konfiskaty zwalczyć domniemanie, że określone rzeczy oraz prawa majątkowe znajdujące się w jego władaniu należały do niego już w czasie popełnienia przestępstwa,
- b) w sytuacji przewidzianej w art. 142 § 2 k.k.w., gdy osoba trzecia, przed nadaniem przeciwko niej klauzuli wykonalności przy zastosowaniu domniemania z art. 134 § 1 k.k.w. lub prawa majątkowego, wytoczy powództwo, do czego zobowiązał ją sąd. Osoba ta może się posłużyć wszystkimi podstawami wymienionych wyżej powództw.

Należy przyjąć, że skazany w opisanym wyżej pod pkt a) wypadku nie może po wszczęciu egzekucji wytoczyć powództwa o zwolnienie od egzekucji, gdyż nie jest osobą trzecią, a zatem może również skorzystać wtedy z powództwa o obalenie domniemania.

XII

Stosownie do art. 137 § 1 k.k.w. stroną pozwaną w procesie o zwolnienie od egzekucji przedmiotu objętego domniemaniem z art. 134 (tj. o obalenie domniemania) jest Skarb Państwa. Wprawdzie zgodnie z art. 201 k.k.w. przepisy szczególne dotyczące zabezpieczenia i egzekucji kary grzywny stosuje się odpowiednio przy zabezpieczeniu i egzekucji roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem przestępnym w mieniu społecznym, jednakże w tym wypadku — stosownie do art. 203 § 2 k.k.w. — powództwo, o jakim mowa w art. 135 § 3, 137, 138 i 143 § 2 k.k.w., wnosi się przeciwko wierzycielowi, którym jest poszkodowana jednostka uspołeczniona.

Przy egzekucji kar majątkowych i kosztów sądowych wierzycielem jest zawsze Skarb Państwa. W razie zabezpieczenia tych roszczeń Skarb Państwa jest potencjalnym wierzycielem.²⁹ Natomiast przy egzekucji roszczeń odszkodowawczych o naprawienie szkody w mieniu społecznym wyrządzonym przestępstwem wierzycielem jest ta jednostka organizacyjna, która poniosła szkodę na skutek popełnienia przestępstwa. Stosownie do art. 248 k.p.k. możliwe jest jednoczesne dokonanie zabezpieczenia na rzecz przyszłych kar majątkowych, kosztów sądowych oraz roszczeń odszkodowawczych. W wypadku takim w procesie o zwolnienie od egzekucji zachodzić będzie po stronie pozwanej współuczestnictwo konieczne. Należy wtedy pozwać Skarb Państwa oraz jednostkę uspołecznioną, która wskutek przestępstwa poniosła szkodę.³⁰

W związku z udziałem w procesie Skarbu Państwa powstaje konieczność określenia jego należytej reprezentacji. Zagadnienie to częściowo unormowane jest w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 8.XII.1965 r.³¹ Stosownie do § 11 tego rozporządzenia w postępowaniu sądowym wszczętym na skutek powództwa przeciwegzekucyjnego za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe sąd, a jeżeli polecenie wszczęcia egzekucji wydane zostało przez prokuratora, to

²⁹ A. Bulsiewicz: Zabezpieczenie roszczeń i kar majątkowych w nowym ustawodawstwie karnym, NP 11—12/1969, s. 1634.

³⁰ Por. J. Bafia, L. Hochberg i M. Siewierski: Ustawy karne PRL, Warszawa 1965, s. 284. Por. także orzeczenia SN: z dnia 10.IX.1962 r. 1 CO 9/62, OSNCP 1/1964, poz. 1 i z dnia 9.IV.1963 r. III CR 36/63, OSNCP 7—8/1964, poz. 135.

³¹ Rozporządzenie Min. Spraw. z dnia 8.XII.1965 r. w sprawie egzekucji sądowej grzywien, kar pieniężnych i opłat sądowych i kosztów sądowych, Dz. U. Nr 54, poz. 336 (ze zmianą: Dz. U. Nr 4/1969, poz. 29).

prokurator. Reprezentacja Skarbu Państwa unormowana w § 11 rozporządzenia nie odnosi się jednak do egzekucji kary konfiskaty mienia i przepadku rzeczy, gdyż egzekucja tych kar odbywa się na drodze administracyjnej. W zakresie egzekucji kary konfiskaty i przepadku rzeczy Skarb Państwa reprezentowany jest przez organ finansowy prezydium powiatowej rady narodowej, co to stosownie do art. 67 § 2 k.p.c.

Pewne wątpliwości mogą tu powstać, gdy jeden organ wydał polecenie dokonania zabezpieczenia, a inny — wszczęcie egzekucji. Zagadnienie to może być aktualne tylko w wypadku, gdy polecenie wszczęcia egzekucji wydano w toku procesu o zwolnienie od zabezpieczenia, w którym to procesie za Skarb Państwa podejmował czynności prokurator. W literaturze przedmiotu wyrażono pogląd, że w tej sytuacji może dojść do zmiany reprezentanta Skarbu Państwa.³² Naszym zdaniem zmiana taka jest tutaj zbędna. Wynika to mianowicie z § 11 cytowanego rozporządzenia. Stosownie bowiem do tego przepisu decydujące znaczenie dla ustalenia reprezentanta Skarbu Państwa ma fakt, kto wydał polecenie wszczęcia egzekucji. Udział w sprawie prokuratora jako reprezentanta Skarbu Państwa stanowi dostateczną ochronę praw Skarbu.

XIII

Kodeks karny wykonawczy unormował w art. 137 § 2 kwestię ciężaru dowodu. Stosownie do tego przepisu jeżeli powód w celu obalenia domniemania powołuje się na nabycie odpłatne, to powinien wskazać źródło nabycia i udowodnić pochodzenie potrzebnych do nabycia środków. Identyczną treść zawierał art. 6 ustawy styczniowej. W nauce podjęto próbę liberalnego traktowania obowiązku wynikającego z tego przepisu. Postulowano więc, by ze względu na trudną sytuację powoda nie obciążać go obowiązkiem udowadniania, lecz poprzestać na uprawdopodobnieniu.³³ Pogląd ten jednak słusznie został poddany krytyce.³⁴ Obecna redakcja art. 137 § 2 k.k.w. nie powinna już budzić żadnych wątpliwości, że powód powinien okoliczności wskazane w art. 137 k.k.w. udowodnić, a nie uprawdopodobnić.

Należy przy tym zwrócić uwagę na zakres stosowania art. 137 § 2 k.k.w. Otóż obowiązek wskazania źródła nabycia i potrzebnych do nabycia środków spoczywa na powodzie tylko wtedy, gdy obala on domniemanie za pomocą dowodu, że sam jest właścicielem zajętego przedmiotu, oraz tylko wtedy, gdy przedmiot ten nabył odpłatnie. Z przepisu art. 137 § 2 k.k.w. wynika, że powód nie ma takiego obowiązku, gdy twierdzi, że nabył przedmiot nieodpłatnie (np. w drodze darowizny lub spadkobrania); w tym wypadku powód obowiązany jest udowodnić źródło nabycia.

XIV

Stosownie do art. 139 k.k.w. wszelkie powództwa o zwolnienie od zabezpieczenia lub egzekucji kar majątkowych, kosztów sądowych i roszczeń odszkodowawczych orzeczonych w procesie karnym można wnieść w terminie trzech miesięcy od daty, w którym osoba trzecia dowiedziała się o naruszeniu prawa. Termin ten nie biegnie, jeżeli osoba trzecia, w której władaniu mienie się znajduje

³² J. S z t o m b k a: Procesy cywilne na tle ustawy o wzmożonej ochronie mienia społecznego wynikającego z przestępstwa, NP nr 10/1968, s. 1448.

³³ W. K u f e l: Procesy cywilne (...), jw., s. 955 i nast.

³⁴ M. P i e k a r s k i: Aspekty (...), jw., s. 81 i nast.

je, nie została pouczona o treści art. 139 k.k.w.³⁵ Stosownie zaś do art. 139 § 3 k.k.w. termin do wniesienia powództwa może być przywrócony, jeżeli niezachowanie terminu jest uzasadnione szczególnymi okolicznościami, a opóźnienie nie przekracza trzech miesięcy.

W literaturze przedmiotu wyrażono pogląd, że termin, o którym mowa w art. 139 k.k.w., jest terminem materialnoprawnym.³⁶

Stanowisko to budzi poważne wątpliwości. Powództwa przeciwegzekucyjne (a zatem powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego oraz powództwo o zwolnienie od egzekucji) są powództwami o ukształtowanie prawa mającymi na celu zmianę sytuacji procesowej, do których zalicza się również skargę o wznowienie postępowania i skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego. W tym znaczeniu są to powództwa o ukształtowanie prawa.³⁷ Terminy do wniesienia tych skarg są terminami procesowymi, a nie materialnoprawnymi.³⁸ Skoro więc powództwo o zwolnienie od egzekucji dąży do wyłączenia określonego przedmiotu od egzekucji, a w konsekwencji do umorzenia postępowania egzekucyjnego, wyrok zaś uwzględniający to powództwo nie stwarza powagi rzeczy osądzonej co do praw, których naruszenie stanowi podstawę powództwa,³⁸ to należy konsekwentnie stwierdzić, że termin do wniesienia powództwa jest terminem procesowym i że należy stosować do niego przepisy art. 167 i nast. k.p.c. W konsekwencji zatem pozew wniesiony po terminie, którego nie przywrócono, podlega odrzuceniu, a nie oddaleniu.

XV

Stosownie do art. 137 i 138 k.k.w. wytoczenie omawianych powództw ma ten skutek, że do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia powództw z tychże art. 137 i 138 nie może nastąpić sprzedaż zajętych ruchomości lub nieruchomości. W związku z takim unormowaniem wyrażono w nauce pogląd, że w wypadkach, gdy ma zastosowanie art. 137 § 4 k.k.w., nie można stosować zabezpieczenia powództwa przez zawieszenie postępowania w trybie art. 843 § 1 k.p.c.³⁹ Stanowisko to jest błędne. Należy tu zwrócić uwagę na to, że sam zakaz sprzedaży zajętych ruchomości lub nieruchomości nie jest identyczny z zawieszeniem postępowania. Zakaz sprzedaży, o którym mowa w art. 137 § 4 k.k.w., nie daje powodowi tyłu korzyści, ile może dać zawieszenie postępowania. Na skutek zawieszenia postępowania następuje wstrzymanie wszelkich czynności egzekucyjnych bez względu na to, w jakim stadium znajduje się egzekucja. Egzekucja

³⁵ A. Napiórkowski: op. cit., s. 42.

³⁶ Por. W. Siedlecki w pracy zbiorowej: Kodeks postępowania cywilnego — Komentarz, s. 1180; J. Kutrzebski: Domniemanie (...), jw., s. 81 i nast.

³⁷ E. Wengerek: Przeciwegzekucyjne powództwa dłużnika, 1967, s. 42.

³⁸ W. Siedlecki w pracy zbiorowej: Kodeks postępowania cywilnego — Komentarz, s. 845; B. Dobrzański w tym samym Komentarzu, s. 1002.

^{38a} Por. J. Korzonek: Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające — Część druga kodeksu postępowania cywilnego, Kraków 1934, tom I, s. 611; M. Allerhand: Kodeks postępowania cywilnego — Część druga: Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, Lwów 1933, s. 145. Wyrok zwalniający od egzekucji rozstrzyga tylko, że egzekucja narusza prawa osoby trzeciej i że z tego powodu określony przedmiot podlega zwolnieniu od egzekucji. Wyrok ten natomiast nie rozstrzyga o istnieniu lub nieistnieniu praw osoby trzeciej ani też nie zmienia już istniejących praw osoby trzeciej i w tym zakresie nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej.

³⁹ A. Kutrzebski: jw., s. 81 i nast. Podobnie A. Napiórkowski: Powództwo osoby bliskiej o zwolnienie spod zabezpieczenia lub egzekucji według przepisów kodeksu karnego wykonawczego, „Palestra” 7/1970, s. 39.

zatem może się toczyć aż do chwili rozpoczęcia licytacji i może narazić osobę trzecią na szereg niekorzyści. Ponieważ żaden przepis nie wyłączył stosowania do powództw opartych na przepisach k.k.w. przepisu art. 843 k.p.c., przeto można formę zabezpieczenia przewidzianą tym przepisem stosować w wypadkach wytoczenia powództw o zwolnienie od egzekucji zajętego przedmiotu lub od dokonanego zabezpieczenia przewidzianych w k.k.w.

XVI

Omawiając zagadnienie kosztów w postępowaniu wywołanym powództwem o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji i od dokonanego zabezpieczenia w wypadku, gdy powód wnosi o zwolnienie przedmiotu objętego domniemaniem, należy zwrócić uwagę na dwie kwestie:

- a) na zwolnienie powoda od kosztów sądowych,
- b) na zwrot kosztów procesu pozwanemu, gdy powód proces wygra.

Sprawa pierwsza unormowana jest w art. 137 § 3 k.k.w. Stosownie do art. 137 § 2 k.k.w., w sprawie o obalenie domniemania pozew jest tymczasowo wolny od opłat sądowych. Zasada ta — poprzez art. 138 k.k.w. — ma zastosowanie do procesów o zwolnienie od egzekucji, gdy powód twierdzi, że nie jest osobą bliską lub też gdy zaprzecza, by przedmiot objęty był domniemaniem, oraz do powództwa, z art. 135 § 3 k.k.w. (o zwolnienie przedmiotów o równowartości 6-miesięcznego dochodu). Podobną dyspozycję zawierał art. 6 § 5 ustawy styczniowej. Wykładnia tego przepisu w orzecznictwie SN szła w tym kierunku, by przepis ten traktować dosłownie.⁴⁰ Pogląd ten wydaje się być słuszny także pod rządami k.k.w. Przepis art. 137 § 4 k.k.w. stanowi jedynie, że pozew jest wolny od opłat sądowych, a więc od wpisu i opłaty kancelaryjnej. Żadne natomiast względy nie uzasadniają przyjęcia tu wykładni rozszerzającej i zwolnienia powoda od uiszczenia pozostałych kosztów sądowych, tj. wydatków (art. 3 ustawy z dnia 13.VI.1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych — Dz. U. Nr 24, poz. 110). Z art. 137 § 3 k.k.w. wynika też, że od opłat sądowych nie są wolne dalsze pisma procesowe, jak rewizja, zażalenie itd. Oczywiście nic nie stoi na przeszkodzie, by powód nie mógł się ubiegać o zwolnienie go od pozostałych kosztów sądowych na zasadach ogólnych.

Bardziej kontrowersyjna jest kwestia druga, tj. zagadnienie zwrotu kosztów procesu stronie przeciwnej, gdy powód proces wygra. Kodeks karny wykonawczy nie reguluje tej kwestii w sposób szczególny, a zatem w zasadzie będą tu miały zastosowanie przepisy art. 98 i nast. k.p.c.

Powszechnie przyjęty jest pogląd, że zgodnie z art. 101 k.p.c. pozwany wierzyiciel może żądać zwrotu kosztów procesu tylko wtedy, gdy osoba trzecia wygrała proces o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji, pozwany zaś nie był wezwany do zwolnienia tego przedmiotu od egzekucji, a przy pierwszej czynności uznał żądanie pozwu.⁴¹

Wątpliwości, jakie się tu wylaniają, wynikają z faktu, że stosownie do art. 137 k.k.w. domniemania z art. 134 k.k.w. mogą być obalone tylko w drodze powództwa. W związku z tym powstaje pytanie, czy wyżej wymieniona zasada nie doznaje

⁴⁰ Por. wyrok SN z dnia 21.I.1965 r. III CR 341/61, OSNCP 7—8/1965, poz. 138.

⁴¹ Por. Z. Gawrońska-Wasilkowska: Odpowiedź na pytanie prawne, *Polski Proces Cywilny* 1936, s. 240; J. Mokry: Uznanie powództwa w polskim procesie cywilnym, Wrocław 1970, s. 170. Por. także orzeczenia SN: z dnia 25.V.1936 r. C Prez. 21/35, PPC 1936, s. 727 i z dnia 19.X.1961 r. 2 CZ 11/61, RPEiS nr 3/1962, s. 386.

pewnych ograniczeń na skutek wprowadzenia domniemań. Zagadnienie to było już przedmiotem rozważań tak doktryny jak i orzecznictwa.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu, które zapadło przed wejściem w życie obecnie obowiązującego k.p.c., wyraził pogląd, że powód przed wytoczeniem powództwa powinien zgłosić do właściwego organu odpowiednie żądanie pod rygorem utraty prawa do zwrotu kosztów procesu nawet wtedy, gdy się z powództwem utrzymał.⁴²

Stanowisko to zostało częściowo zakwestionowane przez M. Piekarskiego⁴³, który stwierdził, że pogląd Sądu Najwyższego na gruncie nowego k.p.c. jest słuszny tylko częściowo, i to tylko w tych wypadkach, gdy egzekucja toczy się w trybie administracyjnym, gdyż obowiązek przedstawienia żądania właściwemu organowi przewiduje art. 842 zdanie trzecie k.p.c. Według tego przepisu, niezależnie od wyniku sprawy, sąd obowiązany jest obciążyć kosztami procesu osobę trzecią powołującą w powództwie o zwolnienie od egzekucji administracyjnej nowe dowody istotne do rozstrzygnięcia sprawy, których nie przedstawiła w postępowaniu administracyjnym, mimo że mogła je powołać w tym postępowaniu (por. art. 35—37 ustawy z dnia 17.VI.1966 o postępowaniu egzekucyjnym w administracji). Natomiast pogląd Sądu Najwyższego nie jest trafny wtedy, gdy egzekucja toczy się według przepisów k.p.c., gdyż takiego obowiązku nie wkłada na powoda żaden przepis. W późniejszym orzeczeniu I CZ 785/68⁴⁴ SN zajął stanowisko, że przepisu art. 842 § 1 zdanie trzecie k.p.c. nie można w drodze analogii stosować w wypadku egzekucji sądowej. M. Piekarski jest zdania, że samo przedstawienie przez powoda pozwanemu wszystkich zarzutów przed wniesieniem powództwa nie uzasadnia jeszcze zwrotu kosztów procesu, gdyż domniemania z art. 134 k.k.w. mogą być obalone tylko w drodze powództwa. Powód zostanie jednak zobowiązany do zwrotu pozwanemu kosztów procesu, nawet jeżeli proces wygra, jeżeli w toku procesu pozwany, po przeprowadzeniu dowodu substancjonującego fakty obalające domniemanie, uzna żądanie pozwu.⁴⁵ Pogląd ten należy uznać za trafny.

XVII

Przedstawione wyżej uwagi, z natury rzeczy ujęte bardzo skrótowo, odnoszą się do przeciwegzekucyjnych powództw unormowanych odrębnie przez k.p.k. i k.k.w. W tych natomiast wypadkach, w których nie chodzi o egzekucję kar majątkowych i kosztów sądowych ani o roszczenia wymienione w art. 201 k.k.w., lecz o wykonanie wyroków w zwykłym roszczeniu cywilnym (art. 200 k.k.w.), mają zastosowanie w pełni przepisy art. 840—843 k.p.c.

⁴² Tak orzeczenie SN z dnia 30.XI.1963 r. III CR 234/63, OSNCP 1964, poz. 263.

⁴³ M. Piekarski: Zwrot kosztów procesu o zwolnienie spod egzekucji przedmiotu zajętego w trybie ustawy stycznikowej, „Palestra” 7—8/1965, s. 80 i nast.

⁴⁴ OSNCP 1969, poz. 11.

⁴⁵ M. Piekarski: Zwrot kosztów (...), jw., s. 80 i nast.